

مسئولیت مدنی ناشی از افشاء اطلاعات

بازار بورس و اوراق بهادار

مؤلف: سید علیرضا حسینی

انتشارات آرا دانش

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه	:	حسینی، سیدعلیرضا، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	:	مسئولیت مدنی ناشی از افشاء اطلاعات تهای بازار بورس و اوراق بهادار/ سیدعلیرضا حسینی
مشخصات نشر	:	تهران: آریا دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۵ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۴-۷۳-۵
وضعیت فهرست نویسی	:	فپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۰۴ - ۲۱۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	بورس -- ایران
موضوع	:	Stock exchanges -- Iran
موضوع	:	اوراق بهادار -- ایران
موضوع	:	Securities -- Iran
موضوع	:	بورس -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:	Stock exchanges -- Law and legislation -- Iran
موضوع	:	سرمایه گذاری -- ایران
موضوع	:	Stock exchanges -- Profits
رده بندی کنگره	:	HG۵۷۲۰/۲
رده بندی دیویی	:	۳۳۲/۶۴۲۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۷۰۷۰۹۱

عنوان کتاب: مسئولیت مدنی ناشی از افشاء اطلاعات بازار بورس و اوراق بهادار

نویسنده: سید علیرضا حسینی

طراح جلد: سمیرا زند

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۳۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۴-۷۳-۵

مرکز پخش: تهران میدان انقلاب خیابان آزادی خیابان بهزاد پلاک ۳۲ واحد ۱۴.

شماره تماس: ۸۸۵۶۲۲۷۳

www.ariyadanesh.ir

حق چاپ جهت ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: بازشناسی مفاهیم و مبانی انتشار اطلاعات در بازار بورس و اوراق بهادار	۱۱
گفتار اول: مفهوم شناسی	۱۲
الف) بورس	۱۲
ب) اوراق بهادار	۱۳
پ) اطلاعات	۱۴
ت) اطلاعات مهم	۱۵
ث) اطلاعات نهانی	۱۶
ج) افشاء	۱۸
چ) مسئولیت مدنی	۲۰
گفتار دوم: پیشینه تاریخی بورس و اوراق بهادار	۲۰
الف) جوامع غربی	۲۰
ب) ایران	۲۱
گفتار سوم: ضوابط اطلاع‌رسانی در قانون بازار اوراق بهادار ایران	۲۳
الف-۱. شایعه	۲۸
الف-۲. افشاء ناخواسته	۲۹
ب) مبانی افشاء اطلاعات	۲۹
ب-۱. لزوم رعایت شفافیت	۳۰
ب-۲. حمایت از سرمایه‌گذاران	۳۲
ب-۳. حفظ اعتماد عمومی	۳۲

- ب-۴. حفظ کار آیی بازار ۳۳
- پ) کاربران اطلاعات موجود در بازار ۳۵
- پ-۱. بورس های اوراق بهادار ۳۵
- پ-۲. سرمایه گذاران نهادی ۳۵
- پ-۳. بازار سازان ۳۵
- پ-۴. قانون گذاران ۳۵
- پ-۵. نمایندگان گران اوراق بهادار ۳۵
- پ-۶. کارگزاران ۳۶
- پ-۷. ناشران اوراق بهادار ۳۶
- فصل دوم: جایگاه افشاء اطلاعات در نظام حقوقی ایران و شرایط تحقق مسئولیت های ناشی از آن " ۳۹
- گفتار اول: جایگاه افشاء اطلاعات بورس و نظام حقوقی ایران ۴۰
- الف) تفاوت دارندگان اطلاعات نهانی با مالکین و محرمان اطلاعات نهانی ۴۲
- ب) الزامات افشای اطلاعات در بازار سرمایه ۴۳
- ب-۲. افشای اطلاعات در بازار ثانویه ۴۷
- پ) معافیت از افشا اطلاعات ۴۷
- پ-۱. ضرر یا عدم نفع مستقیم ۴۹
- پ-۲. امر ناتمام ۵۰
- پ-۳. یاری رساندن به رقبا ۵۰
- پ-۴. حفاظت از اطلاعات ۵۱
- گفتار دوم: مسئولیت های ناشی از نقض مقررات افشاء اطلاعات ۵۲
- الف) مسئولیت انتظامی ۵۲
- ب) مسئولیت کیفری ۵۷

پ) مسئولیت مدنی و انواع آن	۵۹
پ-۱. مسئولیت قراردادی	۶۱
پ-۲. مسئولیت قهری	۶۲
گفتار سوم: ارکان و آثار مسئولیت مدنی ناشی از افشاء اطلاعات	۶۳
الف) فعل زیان بار	۶۳
الف-۱. عدم افشاء معاملات و عملیات مشکوک	۶۴
الف-۲. عدم افشاء تضاد منافع	۶۵
الف-۳. عدم افشاء عرسانی صحیح	۶۵
الف-۴. عدم رعایت آرامات قانونی	۶۶
ب) رابطه سببیت	۶۷
پ) آثار مسئولیت مدنی	۶۹
فصل سوم: ضمانت اجرای معاملات منکره بر اطلاعات نهانی و شیوه‌های حل اختلافات و مراجع صالح	۷۱
گفتار اول: ضمانت اجرای حقوقی معاملات مجنی بر اطلاعات نهانی	۷۲
الف) فسخ معاملات	۷۳
ب) انفساخ معاملات	۷۳
پ) بطلان معاملات	۷۴
گفتار دوم: بایسته‌های جبران خسارت	۷۵
الف) خسارت تنبیهی	۷۷
ب) رد منافع حاصل از معامله مبتنی بر اطلاعات نهانی	۸۰
گفتار سوم: حل و فصل اختلاف در بازار سرمایه ایران	۸۱
الف) کمیته‌ی سازش	۸۱
ب) داوری	۸۳

پ) دادگاه‌های دادگستری	۸۵
ت) اختلاف در صلاحیت	۸۶
ت-۱. اختلاف در صلاحیت هیئت داور و دادگاه‌ها	۸۶
ت-۲. صلاحیت دیوان عدالت اداری	۹۱
رأی تجدیدنظر	۹۲
ت-۳. اعاده دادرسی	۹۳
ت-۴. جای آراء	۹۴
گفتار چهارم: حل و فصل اختلاف در بازار سرمایه کشورهای خارجی	۹۵
الف) فرانسه	۹۵
ب) آمریکا	۹۷
پ) آلمان	۹۹
نتیجه‌گیری	۱۰۱
ضمائم	۱۰۳
قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران	۱۰۴
فصل اول - تعاریف و اصطلاحات	۱۰۴
فصل دوم - ارکان بازار اوراق بهادار	۱۰۷
فصل سوم - بازار اولیه	۱۱۳
فصل چهارم - بازار ثانویه	۱۱۵
فصل پنجم - اطلاع‌رسانی در بازارهای اولیه و ثانویه	۱۱۷
فصل ششم - جرائم و مجازات‌ها	۱۱۸
فصل هفتم - مقررات متفرقه	۱۲۰
دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت‌شده نزد سازمان مصوب ۱۳۸۶/۰۵/۰۳ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار	۱۲۲

فصل یک - تعاریف و اصطلاحات:	۱۲۲
فصل دو - کلیات:	۱۲۴
فصل سه - موارد افشاء:	۱۲۷
قانون مسئولیت مدنی	۱۳۶
منابع	۱۴۰

مقدمه

بازار اوراق بهادار از جمله مناسب‌ترین محل‌ها برای جذب سرمایه‌های جامعه است که در آن تمام افشا حتی با کمترین دارایی‌ها توان سرمایه‌گذاری را دارند. بدون شک مهم‌ترین عامل برای جذب سرمایه ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری است. در بازار اوراق بهادار امنیت سرمایه‌گذاری هنگامی حاصل می‌شود که سرمایه‌گذاران بتوانند با آگاهی کامل برای معاملات این اوراق تصمیم گرفته و بیم قربانی شدن در مقابل افرادی خاص که به علت موقعیت ویژه خود در شرکت‌های حاضر در بورس از اطلاعات نهانی این شرکت‌ها باخبرند را نداشته باشند.

به موجب قانون بازار اوراق بهادار نیز در مواردی به لزوم جبران خسارت تصریح شده است. طبق این قانون ارائه اطلاعات ناقص و خلاف واقع در عرضه اولیه موجب ورود زیان به سرمایه‌گذاری می‌شود که این زیان را با توجه به اطلاعات اولیه خریداری کرده است و در اگر بعد از عرضه مشخص شود اطلاعات ناقص و یا خلاف واقع بوده است قیمت اوراق قرضه کاهش می‌یابد و از این حیث زیان که موجب ورود زیان شده‌اند و اطلاعات خلاف واقع را ارائه کرده‌اند و یا تخلف دیگری در عرضه نموده‌اند مسئول ورود زیان به سرمایه‌گذار زیان دیده می‌باشند. قانون بازار اوراق بهادار ناشر، شرکت تأمین سرمایه، حسابرس و ارزشیابان و مشاوران حقوقی ناشر را مسئول جبران خسارات وارده به سرمایه‌گذاری می‌داند که در اثر قصور، تقصیر، تخلف و یا به دلیل ارائه اطلاعات ناقص و خلاف واقع در عرضه اولیه که ناشی از فعل یا ترک فعل آن‌ها باشد، متضرر گردیده‌اند. البته افرادی می‌توانند مطالبه خسارت کنند که اوراق بهادار ناشر را قبل از کشف و اعلام تخلف خریده باشند.

بنابراین، اگر اشخاصی که دارنده‌ی اطلاعات نهانی شرکت‌ها به حساب می‌آیند، در غیر موارد مقرر مبادرت به افشاء و انتشار آن اطلاعات نمایند ناگفته پیداست که عملشان منتج به چه نتایج خواهد شد به همین علت مقنن جمهوری اسلامی ایران در فصل ششم قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مبادرت به جرم انگاری عمل «افشاء و انتشار اطلاعات نهانی در غیر موارد مقرر» نموده است؛ بنابراین در نظام حقوقی ایران افشاء نمودن اطلاعات نهانی و نیز انجام معاملات متکی بر این اطلاعات، علاوه بر ضمانت

اجرای کیفری مصرح در قانون بازار بورس با توجه به ماهیت عملیات بورسی از قواعد حاکم بر قانون مدنی و مسئولیت مدنی نیز تابعیت می‌کند.

لذا این کتاب به روش توصیفی-تحلیلی و شیوه گردآوری کتابخانه‌ای و نیز باهدف بررسی مفهوم بورس و بازار سرمایه، بررسی شاخص‌ها و ویژگی اطلاعاتی که باید در بازار سهام موجود باشد، شناسایی استفاده‌کنندگان از اطلاعات موجود در بازار، بررسی قواعد و مقررات مقابله با افشاء اطلاعات نهانی، بررسی مسئولیت مدنی ناشی از نقض مقررات حاکم بر این بیدید و نیز شیوه‌های حل‌وفصل اختلافات در نظام حقوقی ایران و برخی کشورها مورد بررسی گرفت. لازم به ذکر است که با توجه به بدیع بودن موضوع حاضر و کمبود منابع مستدل و متقن، در این کتاب علاوه بر منابع پژوهش حاضر نخستین تجربه‌ی نگارنده در امر پژوهش مر باشد. بی‌شک کاستی‌هایی در این کتاب وجود دارد که امید است با دیده‌ی تسامح نگریسته شود.